

OVERVERHITTING

Paarden kunnen veel beter zweten dan bijvoorbeeld honden, maar ook bij paarden kan hittestress (*heat stress*) voorkomen. Niet alleen tijdens arbeid, maar ook als de dieren in de zomer in een wei zonder schaduw lopen. Hoe voorkom je problemen?

TEKST EN FOTO'S **MARIANNE SLOET**

Prof. dr. Marianne Sloet van Oldruitenborgh-Oosterbaan is specialist Inwendige Ziekten van het Paard bij de Universiteitskliniek voor Paarden, Faculteit Diergeneeskunde, Utrecht.
www.diergeneeskunde.nl

Paarden zijn warmbloedige dieren met een normale lichaamstemperatuur tussen de 37,4 en de 38,0°C. Bij ziekte kan de lichaamstemperatuur eventueel wat hoger of lager zijn, maar zal, zoals bij alle warmbloedige zoogdieren, ergens tussen de 37 en 40°C moeten blijven om schade aan lichaamscellen te voorkomen. De 'comfortzone' is de omgevingstemperatuur waarbij een paard met minimale inspanning zijn lichaamstemperatuur op peil kan houden. De comfortzone voor een paard ligt ongeveer tussen de -5°C en de +24°C. De optimale staltemperatuur voor volwassen paarden ligt tussen 10-15°C en voor jonge veulens tussen de 15-20°C.

AANPASSEN

Als een paard het buiten (te) warm krijgt, zal het dier eerst proberen om schaduw op te zoeken en eventueel het water in gaan als dat mogelijk is. Daarnaast hebben paarden diverse mogelijkheden om warmte kwijt te raken, zoals zweten en 'panten'. Panten is het vlug en oppervlakkig ademhalen om af te koelen. Honden doen dit ook, maar bij hen hangt dan ook de tong uit de bek om extra warmte te verliezen. Zweten kan het paard over zijn hele lichaam doordat er over het hele lichaam zweetklieren zitten. Ook zal een paard stoppen met eten om niet meer warmte te produceren. Bij het verteren van voedsel komt warmte vrij.

UITDROGEN

Als een paard zweet, gaan naast water allerlei elektrolyten verloren. Bij het paard bevat zweet meer elektrolyten (zoals natrium, kalium, chloor en calcium) per liter vocht dan het bloed en andere lichaamsvloeistoffen. Dat betekent dat als een paard erg veel zweet, er relatief weinig elektrolyten in het lichaam achterblijven. Als de elektrolytenconcentraties in het lichaam laag zijn, zullen de dorstprikkel en dus de interesse om te drinken verdwijnen. Dat leidt snel tot problemen, want paarden kunnen uitdrogen terwijl er meer dan genoeg water voor hun neus staat.

Onderzoek toont aan dat afwisselend 30 seconden koelen met water en 30 seconden stappen het beste werkt

KOELEN

In het verleden leerde iedereen dat je bij een paard geen koud water over de grote spiermassa's van rug en kruis mocht spuiten of gooien. Intussen heeft onderzoek aangetoond dat dit onzin is. De kou van het water komt niet dieper dan het vetlaagje onder de huid en de spieren hebben hier dus helemaal geen last van. Daarom worden paarden die hard hebben gewerkt, zoals in langeafstandswedstrijden of samengestelde wedstrijden, direct na binnenkomst uitgebreid gekoeld. Onderzoek heeft aangetoond dat dit het beste kan door afwisselend 30 seconden fanatiek met water te koelen en dan 30 seconden rond te stappen, zodat het 'koude' bloed uit de vaatjes in en net onder de huid weer wordt vervangen door warmer bloed uit het lichaam. Vervolgens weer 30 seconden koelen en weer 30 seconden rondstappen en deze cyclus herhalen tot het paard aangeeft dat hij het niet meer leuk vindt.

IN DE WEI

Ook in de wei of in een paddock kan een paard het op warme zonnige zomerdagen zonder wind te warm krijgen. Daarom moet een paard in de wei altijd ergens de schaduw op kunnen zoeken, ofwel onder een boom ofwel onder een afdak. Wie een afdak heeft, weet dat paarden daar zelden schuilen voor de regen maar wel vaak voor de zon.

OP STAL

Ook op stal kunnen paarden het erg warm krijgen. Goede ventilatie is van groot belang. In warme landen hebben paarden vaak een eigen ventilator in de box en kunnen ze zelf kiezen of ze daar wel of niet voor gaan staan. Onder Nederlandse omstandigheden is het van belang de stal 's nachts goed te koelen en overdag de zon zo veel mogelijk te weren.

TIJDENS TRANSPORT

Bij transport op warme dagen is het van belang te zorgen dat het in de trailer niet te warm wordt. Zolang de trailer in beweging is, is dit doorgaans geen probleem, mits de achterzijde niet is afgesloten en op erg warme dagen ook aan de voorzijde een ventilatieopening is. Het gevaar voor veel te hoge temperaturen ontstaat meestal pas als de trailer stilstaat. Probeer de tijd van reizen zodanig te kiezen dat de kans op file gering is en ga bij een file zo snel mogelijk van de weg af. Laat het paard op warme dagen nooit in een stilstaande trailer of veewagen in de zon staan.

PAARD IS GEEN MENS

Het paard heeft van nature een wat lagere omgevingstemperatuur nodig dan de mens. Denk daar dus aan bij het beoordelen van de situatie. U

Paarden die hard hebben gewerkt, zoals in endurance- of samengestelde wedstrijden, worden direct na binnenkomst uitgebreid gekoeld.

In een box in stal-tenten wordt wel eens een ventilator opgehangen. Het is veiliger om die buiten de tralies te hangen.